

קובץ

הערות וביאורים

בתורת כ"ק אדמו"ר שליט"א

☆

בפש"מ, רמב"ם, נגלה וחסידות

ש"פ ראה

גליון מב (תקנ"ג)

ירצא לאור על ידי

תלמידי בית המדרש דמוסד חינוך אהלי תורה

ברוקלין, ניו יארק

417 טראי עוועניו

ה"י תהא שנת גסיס

מאתיים שנה להולדת כ"ק אדמו"ר הצ"צ

ארבעים שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר שליט"א

בסייד. עשיק פי ראה, מבהיח אלול, הייתה תהא שנת ניסים.

ת ו כ ן ה ע נ י נ י ם

לקוטי שיחות

- 5 מדת היסוד
- 5 ההפרש שבין בי נבואות בלעם
- 6 אכילת משה כשעלה למרום

שיחות

- 8 חסידים הראשונים לא היו משתמשים בתוארים
- 9 נחמו נחמו - בגשמיות וברוחניות

מאמרי כ"ק אדמו"ר שליט"א

- 10 חורבן ביהמ"ק בשביל הבנין דלאחריו

אגרות קודש

- 11 זמן קציצת צפרנים בע"ש
- 12 הערות וציונים בחי"י
- 14 חגירת אבנט וטלית - הצד השוה

פשוטו של מקרא

- 16 השמטה
- 16 פרק יא, פסוק כו
- 17 שם, פסוק כז

17	שם, פסוק כח.
17	שם, פסוק ל
18	פרק יב, פסוק יו"ד
18	פרק ט"ו, פסוק ו
20	פרק יו"ד, פסוק ח (גליון).

רמב"ם

21	ביאור בלשון הרמב"ם
22	ורפא ירפא

שונות

23	במנהג אז ישיר ע"י השי"ץ
23	כי מני"א 40 יום קודם ר"ה
25	תיקוני טה"ד בימי מלך (גליון).
25	בדי"ה מה יפו פעמיד

מספר פאקסמיליא לשלוח הערות: 9720 - 953 (718)

לתועלת הרבים הננו מדפיסים בזה מענת כ"ק אדמו"ר שליט"א לרב א' באה"ק שכתב אודות המצב הבטחונישם (מיום כ"ה מנחם אב).

- א) על כתבו לרגל המצב הבטחוני כאן באה"ק:
ישאל תינוק בן חמש למקרא ע"ד מש"נ מפורש ע"ד הפשט תמיד עיני ה"א בה גוי.
- ב) לגבי אגירת מזון - ה"ז הפקעת מחירי מזון באה"ק!!
- ג) אזכיר עה"צ.

ל ק ו ט י ש י ח ו ת

מדת היסוד

הת' יחיאל מיכל טריינין
- תות"ל 770 -

בלקוטי שיחות עשרים באב ש.ז., במה שמבאר שה"חסד" הוא "ענין אחד" עם "יסוד", יש להמתיק טעם לזה, שהוא בהמשך לנקודה הכללית שנתבארה בהשיחה לפניז בהחילוק שבין המדות דלמעלה להמדות שלמטה. שלמטה, מכיון שהאדם הוא נברא, לכן מעצם מציאותו כבר יש בו יחס וערך לזולת, משא"כ למעלה, בעצם אין נתינת מקום לזולת ח"ו, ונתחדש רק ע"י הצמצום.

שלפי זה מבאר שם מדוע בהאדם למטה המדות נכללת ב"מהות ועצמות הנפש", דהיינו שהמדות הם ביטוי קיצוני לשייכות העצמות לזולת שיש להאדם.

וי"ל שכן הוא במדת החסד עצמה: מכיון שענינה הוא השפעה לזולת, הרי זה שבסוף ההשפעה, ב"יסוד", ההדגשה לגמרי על (טובת) הזולת, וזה מוכיח על "חסד". מכיון שבעצם יש לה שייכות לזולת, וכנ"ל.

* * *

ההפרש שבין ב' נבואות בלעם

הת' יהונתן דוד ריינין
- תות"ל 770 -

בלקוטי שיחות דפי בלק ש.ז. נתבאר בתחילתו: נבואות בלעם באו כמענה לבקשת בלק "לכה נא ארה לי את העם הזה", ותוכן - שאינו יכול לקלל את ישראל כי יש להם זכיות

ומעלות גדולות, וזכיות ומעלות אלו נחלקות לשני סוגים כלליים: (א) הם חביבים בעיני הקב"ה ומשיגים עליהם ושומרים כו'. (ב) שיש להם עצמם מעלות וזכיות רבות שאינם בשאר אומות, ומטעם זה, הרי לא רק שאינו יכול לקלסם, אלא "יתירה מזו ראויים הם לברכה" עכ"ל.

וכן נתבאר בארוכה בלקו"ש בלק תשמ"ט סי"ב,

ולהעיר שבספר עבודת הלוי - עה"ת (להר"א מסטראשעלע - מתלמידי רבינו הזקן) מובא בפי בלק (נח,ב) בדי"ה להבין ענין בלק ובלעם, וז"ל: עתה בפעם הב' דיבר בלעם במעלת ישראל בעבודתם למטה, כי בפעם הראשון דיבר במעלתם כמו שהן בשרשן". עיי"ש בארוכה ביאור הענין ע"ד החסידות.

ואפשר שפי' הנ"ל יסודו בדברי רבינו הזקן.

* * *

אכילת משה כשעלה למרום

בלקו"ש דפי' תשא ש.ז. מבואר במ"ש שכשעלה משה למרום לא אכל מי יום, שישנם בזה ג' שיטות, ומבואר שם דהשמו"ר סי"ל שהפ"י במארוז"ל אזלת לקרתא עביד כנימוסא, שצ"ל ממש כאנשי המקום, לא רק בחיצונית אלא שטבעו נעשה כאנשי המקום, ולכן סב"ל שכשעלה משה למרום נעשה כמו מלאך ונשתנה טבע גופו. וכן המלאכים בהיותם אצל אברהם נשתנה טבעם ולכן אכלו ושתו.

וממשיך שם (בסי"ה) שלשיטת השמו"ר שנשתנה טבעו של משה כטבעו של מלאך, אי"כ כשם שאצל מלאך ישנו גדר של אכילה ושת"י רוחנית כן ה"י מזונו של משה (כשעלה למרום) מזון רוחני.

ולהעיר מתו"א טז,א. וז"ל: "דהנה כתיב ויבא משה בתוך הענן ויהי שם מי יום ומי לילה לחם לא אכל כו', וה"י גופו הגשמי ניזון ממזון רוחני לבד, כמ"ש לחם אבירים

אכל איש וכזו, ממש כמו המלאכים, ואיך יוכל להיות זה שגשמי יקבל מזון וחיות מרוחני שמובדלים זמ"ז בתכלית. אך זהו ענין הענן שהי משה ע"ה מתכסה בו, דהיינו שהיה הענן שרשו ממדריגת אלקות מאד נעלה אך שנשתלשל ונתגשם להיות לבוש למשה ע"ה. שע"י יוכל להשיג אלקות והיה לו למזון כמשל האדם הרואה ומסתכל באור צח דרך יריעה".

וכן מובא שם טז,ד: "הלבוש אינו העוה"ב אלא שע"י יוכל לסבול וליהנות מאור עוה"ב מאחר שמלוּבש בלבוש, דכמו שהעליונים כהמלאכים אינם יכולים לירד למטה לעוה"ז בלי לבוש תחתון כך אין התחתונים יכולים לעלות למעלה בלי לבוש עליון".

דמהמבואר בתו"א מובן (לכאורה) שעלייתו של משה למרום [לא הי ע"י נס - כשיטת הבי"ר, ולא באופן טבעי - כשיטת הש"ס, אלא] הוא ע"י שנשתנה טבעו ע"י לבוש ונעשה כטבע המלאכים, ולכן אכל מזון המלאכים.

אך עדיין צ"ע דכיון דזה שעלה למרום הי ע"י לבוש, ולא שגופו נשתנה, אי"כ אי"ז שינוי טבע גופו (לכאורה) כ"א שגופו הגשמי השיג אלקות ע"י הלבוש שהי כעין ממוצע בין גופו לאלקות, "שנשתלשל ונתגשם להיות לבוש למשה", אבל לא שגופו נתעלה להיות דק ורוחני כגופות המלאכים.

אמנם לכאוי גם לשיטת השמו"ר לא נתעלה גופו שהי מד' יסודות (ארמ"ע) להיות כגופות המלאכים שהם רק מבי יסודות הדקים (אש ורוח), כ"א ע"י לבוש. ועצ"ע בכ"ז.

ש י ח ו ת

חסידים הראשונים לא היו משתמשים בתוארים

הרב מרדכי גלזמן
- כולל אברכים -

בהשיחה דש"פ עקב כ"ף מנחם אב ש.ז. מובא בהערה 3: "... בנוגע לבעל ההילולא - שאלה שקראוהו בשמו (עם היותו רב ומורה הוראה בישראל, מגדולי החסידים וכו') היו נוהגין לקרותו בשמו הראשון", ובשוה"ג מובא מסה"ש "כידוע שחסידים הראשונים לא היו משתמשים בתוארים אלא היו קורין גם לגדולי החסידים בשמם".

ולהעיר משיחת ש"פ ויצא תשמ"ג (הנחה בלה"ק סכ"ז), "מנהגם של חסידים שלא להרבות בתוארי כבוד, ואדרבה: חסיד גדול יותר זכה **לפחות** תוארים, ועד"ז בנוגע לרד"ץ - זכורני מתקופת הילדות שהזכרת שמו של הרד"ץ [שהי מגדולי החסידים, ורב ולמדן גדול וכו', ועד שהוא מהיחידים שקיבלו סמיכה מאדמו"ר המהר"ש וברכה מיוחדת מאדמו"ר הצי"צ] היתה ללא כל תואר - אפילו לא ר' דוד (צבי) הירש, כי אם "דוד הירש" בלבד, ויתירה מזו: אפילו לא "דוד הירש" כי אם "דוד הירש!"

התייגעתי למצוא מהו המקור בהלכה להנהגה זו, עד שמצאתי - "יגעתי ומצאתי" - שהדבר מפורש בגמרא:

מבואר בגמרא (שבת נו, א) שאורי" החתי "מורד במלכות הוה" מכיון שבעמדו לפני **דוד המלך** קרא ל"יואב" בתואר של כבוד - **אדוני יואב**.

ועד"ז? מובן בנוגע לעניננו:

אצל חסידים נצבת וחקוקה תמיד לנגד עיניהם צורתו וקלסתו פניו של הרבי, כי מכיון שאמרו חז"ל שכאשר אדם חוזר על שמועה ששמע מרבו צריך לראות כאילו **בעל השמועה עומד כנגדו**, מובן, שכאשר תורתו של הרבי חקוקה תמיד, אזי נצבת וחקוקה תמיד לנגד עיניהם צורתו של הרבי!

ומכיון שהרבי בעצמו עומד לפניהם - כיצד יכולים הם לקרוא למישהו אחר בתואר מסויים ("ר"י" דוד הירש, וכיו"ב) הרי הרבי בעצמו עומד כאן?! - ולכן היו קוראים אותו "דוד הירשלי"!

ולהעיר מהמסופר באריכות בספר "זכרונותיי" (להגרש"י ששונקין ז"ל) עמ' 278 ואילך, שבליובאוויטש קראו להרה"ג רלוי"צ בשם "לוי"ק" סתם ללא כל תואר כבוד, עייש"ב.

* * *

נחמו נחמו - בגשמיות וברוחניות

הת' יהונתן דוד רייניץ
- תות"ל 770 -

בהתוועדות קודש דשבת נחמו ש.ז. ביאר כ"ק אדמו"ר שליט"א באריכות נפלאה את כפל הלשון "נחמו נחמו עמיי", שקאי על הנחמה בכפלים בגשמיות וברוחניות, וז"ש "נחמו נחמו עמיי" ולא "נחמו עמי נחמו עמיי" כיון שהיא נחמה אחת עם תוכן כפול נחמה בגשמיות וברוחניות גם יחד. וזה גם "חטאה בכפלים" ו"לקחה מיד ה' כפלים" היינו בגשמיות וברוחניות, עיי"ש בארוכה.

ולהעיר גם מסי' "נצח ישראל" להמהר"ל מפראג פמ"ט, וז"ל: "ובמדרש חטאה בכפלים חטא חטאה ירושלים ולקו בכפלים כי לקחה מיד ה' כפלים בכל חטאותיה ומתנחמים בכפלים נחמו נחמו עמי, וביאור זה כפל חטא של ישראל, כי לפי מעלת צורתן האלקית אין ראוי שיהי' בישראל חטא, כי האומות שחוטאים מפני שעצמן הם בעלי חומר, לכך לא נחשב החטא שלהם

בכפל כמו החטא של ישראל שנחשב חטאם בכפל, כי הכפל מורה על הצורה, כי אצל העכו"ם שהצורה בטילה אל החומר ולכך אין להם מדריגה שנית רק מדריגה חמרית בלבד, אבל ישראל בעצמם יש להם מעלת הצורה ולכך חטאם בכפל מצד הצורה שהיא שנית על מדריגת החומר". ועיי"ש בממ"ש לאחי"ז.

* * *

בשיחה הנ"ל מובא בהערה 31: "ראה סד"ה נחמו בסה"מ אידיש שהפירוש ב"מצוותי כפולות" הוא שכל מצוה יש לה פעולה כפולה: זיכוך האדם וזיכוך העולם. וכאן נתבאר, שזיכוך זה עצמו הוא באופן כפול, של הנשמה וגוף יחד".

ולהעיר עדי"ז גם מד"ה נחמו נחמו תשכ"ח (המיוסד על ד"ה נחמו שבסה"מ אידיש) וז"ל: "והנה בקיום המצות עצמם ישנו ג"כ "מצות כפולות" וכמ"ש בתניא שקיום המצות הוא דוקא ע"י הנה"א והנה"ב יחד, שהנה"א מצ"ע אינה יכולה לפעול בגוף הגשמי, וכן הנה"ב מצ"ע אינה יכולה לקיים המצות מאחר שרוח הבהמה היא היורדת למטה, ולכן צ"ל קיום המצות ע"י שתי הנפשות יחד, וזהו מצות כפולות גם בקיום המצות בהאדם עצמו", וראה שם בארוכה.

* * * *

מ א מ ר י כ " ק א ד מ ו " ר ש ל י ט " א

חורבן ביהמ"ק בשביל הבנין שלאחריו

במאמר דשבת נחמו ש.ז. ד"ה גדול יהי כבוד הבית, נתבאר בס"ג שהירידה וחורבן ביהמ"ק (הראשון והשני) היא **בשביל העלי** שיהי לאחי"ז בבנין ביהמ"ק השלישי שיהי גדול יותר מהבתי מקדש שלפניו, כמ"ש "גדול יהי כבוד הבית הזה האחרון מן הראשון", כי כדי שתהא עלי הוצרך להיות ירידה לפניו ועיי"ז תהי העלי, שזהו שארז"ל עלה אר"י במזל אר"י

והחריב את אריאל שזה הי' "על מנת" שיבוא ארי' במזל ארי' ויבנה אריאל. (וראה עד"ז גם במאמר דט"ו באב ש.ז.).

ולהעיר שעד"ז נמצא גם בסי' "נצח ישראל" להמהר"ל מפראג פכ"ו (שם מבואר בנוגע לבית שני), וז"ל: שהחורבן המגיע לבית המקדש הוא סבת הוייתו שיהי' לו בסוף, כי חורבן הבית אף שהוא חורבן אליו בעצמו הוא סבה להויה יותר עליונה מאוד, כי לא הי' ראוי שיהי' מן השיי' אשר הוא הטוב האמיתי, ויהי' הוא ית' סבה להפסד שהוא חורבן הבית הקדוש, כי אין דבר זה מתייחס אל השיי' אם אל הי' דבר זה שיעלה הכל אל הויה יותר עליונה, ואף ביהמ"ק ראשון שחרב בעוונתו אמרו גדול יהי' כבוד הית האחרון מן הראשון אמר ה' ופרשו ז"ל שהי' בית שני יותר גדול בשיעור מן הבית הראשון, וגם בזמנו הי' יותר גדול, שזה הי' עומד ת"י שנה וזה ת"ק כדאיתא ביומא. מזה תראה כי מן השיי' אשר מאתו המציאות אי"א שיבא חורבן והפסד המציאות אם לא כאשר יעלה אל הויה ואל מציאות יותר במעלה ולכך יקבל המציאות שלפניו הפסד". עכ"ל.

* * *

א ג ר ו ת ק ו ד ש

זמן קציצת צפרניים בע"ש

הרב מרדכי גלזמן
- כולל אברכים -

באג"ק ח' ח"י באגרת האחרונה (ז' לא) ס"ב אודות "זמן קציצת צפרנים בע"ש... ולכאורה פשוט שצ"ל קודם הטבילה, עפמ"ש בש"ך (יו"ד סקצ"ח סקכ"ה)", ולכאוי' כוונת כ"ק אד"ש למ"ש בש"ך שם "צריכה לחתוך צפרני ידיה ורגליה (= לפני טבילה) דכיון דעתידה ליטלן חייצי השתא".

ולהעיר מ"שמועות וסיפורים" ח"ב ע" 45 (אות ל"ח): "פעם ישב אדמו"ר מהר"ש במסיבת איזה רבנים ושוחחו ביניהם. ונסב הדיבור על דבר חיתוך הצפרנים בעש"ק, ואמר אחד מהרבנים שמנהגו לחתוך קודם הטבילה, ואחד אמר שהוא נוהג לחתוך אחר הטבילה, וכל אחד נתן טעם למנהגו.

ואמר המהר"ש שהוא נוהג לחתוך אחר הטבילה, מפני שעל ידי הטבילה, מתרככות הצפרנים במים, ויותר קל לחתוך אותם.

* * *

הת' שמואל נמירובסקי
- תוח"ל 770 -

הערות וציונים באגרות - קודש כ"ק אד"ש חלק ח"י עמודים: קלא - קס

באגרות קודש כ"ק אד"ש חלק ח"י, בסוף ע" קלא, מובא:
"ובפרט ע"פ פתגם רבנו הזקן אשר ואהבת לרעך כמוך הוא כלי
לואהבת את ה' אלוקיד".

- **ראה** ב"היום יום": ו' תשרי. (כ"ד מנ"א. ז"ך חשון).

* * *

סם, ע" קלג, מובא: "...נמצאים הננו בחודש טבת, עליו נאמר
בדרז"ל שהגוף נהנה מן הגוף, וכמדובר בהתוועדות...
אחשורוש זה הקב"ה, שאחרית וראשית שלו...".

- **והוא** ההתוועדות דש"פ וישב מבה"ח טבת, אות ח', נדפס
בשיחות קודש ה'תשי"ט (הוצאת י"ב תמוז ה'תשמ"ה) ע" קא.

* * *

שם, כנ"ל, מובא: "ועיין ג"כ שיחת כ"ק אדמו"ר (מוהרש"ב) נייע בתורת שלום (שמח"ת תרשי"ט) עמוד קח ואילך, בענין עצמות האט צו טאן מיט גוף...
- **ובהוצאה** החדשה (תשמ"ג) הוא בע" 120 ואילך.

שם, ע" קמ קרוב לסופו, מובא: "ובפרט ע"פ הידוע פסק בית דין של מעלה, אשר בגלל המסירות נפש הלזו (של רבנו הזקן) על תורת החסידות, פסקו בבי"ד של מעלה אשר... תהי' יד מקושריו והולכי בעקבותיו על העליונה".

- **נדפס** בספר קיצורים והערות לתניא ע" קכב. אג"ק אדמו"ר מוהר"י ע" ח"ד ע" רסד-ת.

שם, ע" קנז, מובא: "ועיין בד"ה ברוך שעשה ניסים להצ"צ".

- **כנ"ל** הכוונה לזה שנדפס בשנת תשי"א, (כדלעיל ע" צז בסופו), ולאח"י נדפס ג"כ באוה"ת תנוכה כרך ה' ע" תתקנז, ב' ואילך.

שם, ע" קס, מובא: "וידועה תורת חסידים הראשונים, וי"א זה בשם רבנו הזקן, אשר "הסדר בתורה ג"כ תורה, ומצוה ראשונה היא פרו ורבו, א איד דארף מאכן נאך א אידן", ע"כ.

ובגליון מ' (תקנא) ד"יב מנחם-אב, העיר הרב ד.ג. ע"ז שם ע" 13, אות ה', וז"ל שם: "ויש לעיין המקור, למ"ש בהאגרת שם ש"י"א זה בשם רבינו הזקן", ע"כ.

ולהעיר שבאגרות קודש כ"ק אדי"ש חיי"ד, ע"י קצו מובא:
"וכידוע פתגם חסידים הראשונים חסידי רבנו הזקן בעל
השמחה, הסדר בתורה הוא ג"כ תורה, ובסדר המצות נכתבה
לראשונה מצות פרו ורבו וענינה, א איד דארף מאכען נאך א
אידן".

נמצא מהנ"ל שה"חסידי הראשונים" הרי הם היו "חסידי רבנו
הזקן", למרות שברב המקומות מובא חסידי הראשונים סתם,
ראה בחלק הנ"ל ע"י שצו ועוד.

* * *

שם, כנ"ל, מובא: "וכופלין דברי הרב כו"כ פעמים... עס זאל
גיין פון גוט צו נאך בעסער..."

ובהבא לקמן נציין לכו"כ מקומות שמובאים, אבל פעם בשם זה
ופעם בשם אחר:

(1) באג"ק כ"ק אדי"ש חיו"ד בריש ע"י קכח מובא: "כפתגם כ"ק
אדמו"ר מוהר"ש ילך פון גוט צו בעסער".

(2) שם, ע"י שצו, מובא: "וכפתגם אדמו"ר הידוע פון גוט צו
נאך בעסער".

(3) שם, חלק י"ב, ע"י רכג, מובא: "כפתגם הידוע מרבתינו
הנשיאים הק', פון גוט צו נאך בעסער".

* * *

חגירת אבנט וטלית - הצד השוה

הרב מיכאל חנוך גאלאמב
- כולל אברכים -

באג"ק חיו"ד אגרי גישנו (ע"י שצג, ונדפס גם בלקו"ש חיי"ט ע"י
276 כמצויין באג"ק שם) כותב כ"ק אדי"ש לא' ששאל להטעם של

אניש להתחיל חגירת האבנט (או אזור - גארטל) לתפלה רק לאחר הנישואין, וזלח"ק:

"...י"ל... ענינו הכון לקראת אלקיך ישראל, שהוא ע"ד עטיפת טלית - פריסו דמצוה להמשיך עליו מלכותו ית' (עיין תניא ריש פרק מ"א), מפני הצד השוה שבהני"ל נוהגים להתחיל בשניהם בתקופה אחת, והוא לאחר הנישואין, וכמרומו בהנוגע לטלית בקדושין כ"ט, ב. וי"ל עוד טעמים בזה, ואכ"מ".

ואולי הי' אפשר להעיר בזה, דהנה בסה"מ תרכ"ו בד"ה ועתה יגדל נא (בעי קמ-א) מבאר: "שבי מקיפים דטלית ותפילין הם כמו באדם בי מקיפים חי' יחידה, אשר התפילין הם בחי' חי'... אי"כ הטלית הוא מבחי' הכתר כו", (יחידה)", ע"כ.

ועד"ז נתי בעטרת ראש שער יום הכיפורים עי' לג ואילך בענין האבנט (שבגדי כהונה) שענינו הוא לחבר ולדבק המקיפים שעל הלבושים, אל האור פנימי שבגוף, שיהיו צמודים ודבוקים בגוף וכו' ראה שם בארוכה. ואח"כ מבאר עוד, שיש ביכולת האבנט לחבר המקיף דלבוש ואוי"פ שבגוף... מפני ששרשו בבחי' **מקיף דיחידה** שלמעלה ממקיף דחי' וכו', ע"ש - ונמצא הצד השוה, ששניהם (הטלית, והאבנט) הם מבחי' יחידה.

ואף שמדובר שם בנוגע להאבנט של הכהן גדול, שהי' חוגרו "בסמוך לחזה הלב ממש", ובהאגרת מדבר בנוגע לחגורה שלנו שאנו חוגרין במתנים וזה נקי **אזור**, (כמ"ש באל"י אזור במתניו, וכו', כאשר ידבק האזור אל מתני האיש כו', וכמ"ש במשנה דשבת דחגורה ואזור בי כלים הן), הנה כבר הקדים לפניי כל הני"ל וכותב: "וכל מה שיבואר בענין אבנט בחיבור המקיף לפנימי כו' כך הוא ממש באזור שבמתניו ודי"ל עכ"ל.

ואולי יש להעיר עוד, דבנוגע למקום האבנט אצל הכה"ג כותב להלן (בעי 72) שהוא "במקום כללות העליניי בוגין שהוא מכוון לנגד התחלת החזה".

וכמדומה שכ"ק אד"ש נוהג להגבי' האבנט מעל המתנים שיהי' קרוב יותר לנגד החזה.

ומעתה יש להעיר בנוגע הנהגת כ"ק אד"ש שבשעת היחידות אינו חגור עם האבנט (שענינו בחי' יחידה כנ"ל).

פ ש ו ט ו ש ל מ ק ר א

השמטה

בגליון הקודם ע' 32 בסוף ההערה הושמטה הערת המערכת, וצ"ל:

"ראה בכל זה בלקו"ש פי דברים ש.ז. בהערה 8".

* * *

הערות בפרש"י בפרשתינו

הרב אהרן חיטריק
- תושב השכונה -

יא, כו: **ראה אנכי** צ"ע למה רש"י אינו מפרש תי' ראה, וכידוע קושיות האור החיים הקדוש "צריך לדעת למה נאמר לי ראה על הדברים".

ובפרט שלפי דפוסים שלפנינו תיבת "**ראה אנכי**" הם הוספות המדפיס, כמו שעשו בכל הפרשיות להקדים תי' ראשונות מן הסדרה.

אבל בכמה דפוסים ראשונים "ראה אנכי נותן לפניכם ברכה וקללה".

הרא"ם מעתיק רק תי' "ברכה וקללה".

ש"פ ראה - מבה"ח אלול - הייתה תהא שנת ניסים 17

רש"י בדרך כלל אינו מפרש תי "ראה", לא בחומש בראשית, שמות, רק בדברים א,ח "ראה נתתי, בעינים אתם רואים".

(2) יא, כו: האור החיים הקדוש מפרש כאן פי' נפלא שלאיש המוכיח צריך להיות ב' דברים א' שיכיר הכרה חושיית בטוב העליון. והב' שהשיג השגת טוב עוה"ז וקניינו, כי אם המוכיח יהי מושלל מקייני עוה"ז לא יאמינו דבריו למשיגי טובות עוה"ז כי יאמרו אין אומרים למי שלא ראה יבא ויגיד... עייש בארוכה, וזה מתאים לדורנו.

(3) יא, כז: את הברכה, על מנת אשר תשמעו, כ"ה ברש"י בדפוסים הנפוצים, וכבר עמדו מפרשי רש"י כמו הרא"ם והגור ארי' ועוד, מה בא רש"י לפרש.

ויש לעיין, כל המפרשים עמדו ופירשו שקשה תי אשר במקרא, ולכן פי' רש"י "על מנת", אי"כ למה רש"י אינו מעתיק תי "אשר תשמעו" מהפסוק.

ולהעיר שבדפוס ב הגירסא: את הברכה אשר תשמעו, על מנת שתשמעו", וכ"ה בדפוס ג, "על מנת שתשמעו", אבל הרא"ם בדפוסים האחרונים "על מנת אשר תשמעו" כבדפוסים שלפנינו.

(4) יא, כח: מן הדרך אשר אנכי מצוה אתכם היום ללכת וגו' כ"ה בדפוסים שלנו, ויש כאן כמה קושיות למה רש"י מעתיק רק תי' אלו, וראה במזרחי ועוד, שהדיוק של רש"י מתי' וסרתם.

אבל בדפוסים הראשונים הגירסא: "וסרתם... אלהים אחרים".

בדפוס ב' הגירסא: "וסרתם מן הדרך וגו' מלמד שכל העובד....".

וכבר עמד ע"ז בספר יוסף הלל.

(5) יא, ל: הלא המה, נתן בהם סימן, צ"ע "הלא המה" איזה סימן הוא,

אבל בדפוסים הראשונים בדפוס ב: "הלא המה בעבר הירדן סימן נתן להם",

ובדפוס ג: "הלא המה בעבר הירדן".

6) יב"י: **ויהא כל אחד מכיר את חלקו ואת שבטו**, תיבות "ואת שבטו" צ"ע, מה שייך לכאן.

בכמה דפוסים הראשונים הגירסא: "ואת **שבתו**", היינו שכל אחד יכיר איפוא הוא יושב.

אבל בדפוס ג אין תי' אלו, וראה בספר יוסף הלל.

* * *

בפירש"י פט"ו פ"ו

הרב וו. ראזענבלום
- תושב השכונה -

בפירש"י ד"ה כאשר דבר לך (טו,ו): והיכן דבר ברוך אתה בעיר, עכ"ל.

וצריך להבין:

א) פסוק זה, (ברוך אתה בעיר) כתיב בפרשת תבוא, **כמה** פרשיות **אחר** פרשתינו, ובפשטות, לפי סדר הכתובים, **עוד לא נאמר** ברכה זו לבני ישראל.

ב) אפילו אם נדחוק ונתרץ שאין מוקדם ומאוחר בתורה, וברכה זו כבר נאמר לבני ישראל, צריך להבין:

לכאורה, זה שאומרים אין מוקדם ומאוחר בתורה הוא רק כשיש הכרח לזה, אבל בנידון דידן אין הכרח לזה שהרי בתחילת

- ש"פ ראה - מבה"ח אלול - הייתה תהא שנת ניסים 19

פרשת עקב (ז, יד) נאמר: ברוך תהי מכל העמים וגוי, והי לו לרש"י להביא פסוק זה.

וגם מצד תוכן הברכה מתאים לכאורה יותר להביא פסוק זה, שהרי בפרשתינו נאמר: כי ה' אלקך ברכך כאשר דבר לך והעבטת גוים רבים ואתה לא תעבט ומשלת בגוים רבים ובך לא ימשלו.

דהיינו שבהברכה ("כאשר דיבר לך") שבפסוק זה, נדגש המעלה והיתרון לבני ישראל על שאר העמים.

וזהו אותו הברכה הנאמר בפרשת עקב (הנ"ל): ברוך תהי מכל העמים וגוי.

משא"כ בהברכה שמביא רש"י (ברוך אתה בעיר) אין נדגש זה, לכאורה.

כל הנ"ל כתבתי בקובץ הערות וביאורים לפרשת ראה תשמ"ח.

ועיין בספרי על פסוק זה וז"ל: ...ומה דבר לך ברוך אתה בעיר וגוי.

ועיין בפירוש עמק הנצי"ב על הספרי וז"ל:

דכאן מיירי בברכה בממון נגד היזקו בהלואה, ובכ"מ כתיב ברכת נכסים, אבל ברוך אתה בעיר משמע עסק הנעשה בעיר וזהו בממון, דתבואה ובהמות הכל חוץ לעיר, וגם כתוב מפורש.

...ובמכילתא בא, (פרשה יב א) היכן דבר ברוך תהי מכל העמים ויותר מדויק דזה דבר כבר אבל ברוך אתה בעיר עדיין לא נאמר, וגם שם מיירי בממון, דכל הברכות כבר פי' שם בזה הפרשה אלא הפי' ברוך תהי מכל העמים שיהיו הכל קונים אצלך ומביאים לך מעותיהם, עכ"ל עמק הנצי"ב על הספרי בפרשתינו.

הרי שהשאלות ששאלתי מפורשים בעמק הנצי"ב הנ"ל, ועוד יותר, שהוא מביא המכילתא בפרשת בא.

ומה שכתב בתחילת דבריו "אבל ברוך אתה בעיר משמע עסק הנעשה בעיר וזהו בממוני צריך עיון אם יכולים לפרש כן בפירש"י.

ועיין בפירוש התורה והמצוה להמלבי"ם על הספר הנ"ל, וז"ל: ... ואמר כי ה' אלקיך ברכך כאשר דבר לך שהם הברכות הנאמרות בפי כי תבאו שהבטיחם בעת שישמעו מצות ה' **שהתחלתם** הוא ברוך אתה בעיר וברוך אתה בשדה ו**סופם** הוא והעבטת גוים רבים ואתה לא תעבוט שהוא משי"ש והלוית גוים רבים ואתה לא תלוה, עכ"ל.

וגם פירושו קשה לפרש בפירש"י, שלהספרי שמוסיף תיבת וגו' אחר "ברוך אתה בעיר" אפשר לפרש שכוונתו היא לא רק לברכה זו אלא **לעוד** ברכות הנאמרות בפי כי תבוא עד ל"הלוית גוים רבים".

משא"כ רש"י אין מעתיק תיבת וגו' בפירושו, ומוכרחים לומר לכאורה שכוונת רש"י רק להפסוק "ברוך אתה בעיר" ולא להמשך שבא אחר פסוק זה.

ונוסף לזה, אין המלבי"ם מתרץ כלל האיך שינד לומר "כאשר דיבר" על פסוק שעוד לא נאמר. והגם שאומר בפירוש שפסוק זה הוא בפרשת תבוא.

* * *

פרק יו"ד פסוק ח' (גליון)

בקובץ הערות וביאורים לפרשת עקב הבאתי פירש"י ד"ה לעמוד לפני ה' לשרתו ולברך בשמו (יח) שרש"י מפרש: הכהנים והוא נשיאת כפיים, עכ"ל.

ושאלתי שם, שמה שרש"י העתיק ולא רק תיבות ו"לברך בשמו", גם שאר התיבות שהעתיק, משמע **שכל** תיבות אלו שהעתיק **מפרשים** הענין של נשיאת כפיים והוא דחוק קצת, שלכאורה

נוכר כאן שני ענינים ל"שרת" ו"לברך". והארכתי שם עוד בענין זה.

אבל לאחר התבוננות קלה נראה שאין כאן שאלה כלל, וממילא מיותר כל האריכות שכתבתי שם.

שזה שרש"י העתיק מן הפסוק גם תיבות "לעמוד לפני ה' לשרתו" הוא להודיענו שתיבות אלו נאמרו בנוגע להכהנים ולא כתיבות הראשונים שנאמרו בפסוק "לשאת את ארון" שנאמרו בנוגע ללויים, וממילא **מוכרח** להעתיק תיבות אלו.

ומה שרש"י מסיים **והוא** נשיאת כפיים, כוונתו רק לתיבות, "ולברך בשמו".

כי זה דבר המובן ופשוט "שלעמוד לפני ה' לשרתו" הוא ענין **אחר**, ולא נשיאת כפיים, וקאי על עבודת המזבח הנזכר בפירש"י ד"ה על כן לא הי' ללוי חלק (שם, ט).

* * *

ר מ ב " ס

ביאור בלשון הרמב"ם

הרב ברוך אבערלענדער
- שליח כ"ק אד"ש בכודאפעסט -

בגליון לא (תקמב) ע' 11 הביא א' התי' ד' הרמב"ם הלי' עבדים (פ"א הי"ו) "כל עבד עברי אסור לעבוד בו בפרך, ואיזו היא עבודת פרך זו עבודה שאין לה קצבה ועבודה שאינו צריך לה אלא תהיה מחשבתו להעבידו בלבד שלא יבטלי".

והעיר: "שלשון הרמב"ם לפנינו לכאורה מגומגם קצת", דממש"כ: "אלא תהיה מחשבתו" משמע שזה צריך להיות מחשבת האדון וכי' וזה צ"ע, ראה שם.

אמנם פשוט דלק"מ, וזו מטבע לשון שהרמב"ם משתמש בו הרבה פעמים. והכוונה "תהיה" (אינו ציווי אלא) **עובדא**, שבמקרה הזה כך יהי (ולא שכך צריך להיות) מחשבתו.

* * *

ורפא ירפא

הת' יצחק לוי
- תות"ל 770 -

ברמב"ם הלי רוצח ושמירת נפש פרק ב' הלי ח':

"עד שיודע בוודאי שזה טריפה ויאמרו הרופאים שמכה זו אין לה תעלה באדם ובה ימות אם לא ימיתנו דבר אחר".

ולכאורה צ"ע עפ"י דברי כ"ק אד"ש כמ"פ, ולדוגמא באג"ק ח"ד ע' רפח: בטח ידוע לו מאמרם של כמה וכמה מנשיאנו רבוה"ק על מרז"ל ורפא ירפא, שניתן רשות לרופא **לרפאות**, שרק זהו הכח והסמכא שיש לרופא - **לרפאות** בענין של רפואה... אין לו איפוא כלל להחליש התקוה הטובה...".

ובפשטות י"ל בדא"פ שדוקא בנדו"ד שזה נוגע לדינא באם הרוצח חייב מיתה או לא, באים ב"ד ושואלים תו"ד הרופאים כו'.

* * * *

ש ו נ ו ת

במנהג אמירת אז ישיר ע"י הש"ץ

א' מזקני אנ"ש שיחי'
- תושב השכונה -

מאוד חפצתי לברר ע"י ההערות אנ"ש והתמימים והוא אשר במחנינו רוסיא הלבנה עריסת חסידות חבי"ד (בערים: וויטעפסק, פאלאצק, באשינקאוויטש ועוד) נהגו בתפילת שחרית בשירת אז ישיר משה, שהעובר לפני התיבה הש"ץ אומר כל פסוק ופסוק מהשירה בקול רם והקהל עונים אחריו פסוק אחר פסוק עד גמר השירה.

ולפלא שאין נוהגים כן בארה"ב בכלל (ואפשר במנינים אחרים נוהגים ג"כ כן) ואצל חסידי חבי"ד במיוחד.

ולכאורה הוא מנהג טוב ע"ד עניי שאחד אומר והכל עונים אחריו לטובה.

כ' מנ"א 40 יום קודם ר"ה

ב) בהנוגע ליום כ' מנחם אב יא"צ - חילולא של כבוד קדושת הרב הצדיק המקובל ר' לוי יצחק זצ"ל זי"ע אביו של - יבלח"ט - כ"ק אדמו"ר שליט"א.

להעיר ממ"ש בסידור האריז"ל דף ק"ה בשער התשובה וזה לשונו: כתיב אני לדודי ודודי לי ר"ת אלול וסי"ת ד' יודין, טוב להתענות מ' יום להשלים חמ"י יום ביום כפור והם נגד מ' יום שעלה משה לקבל לוחות שניות וביוהכ"פ קבל הלוחות וירד, אך שיש בהם עשר ימים שאסור בהם להתענות היינו ב' ימים דרי"ח אלול ובי ימים של ראש השנה וששה שבתות שבאותן מ' יום לכן צריך (להתחיל) שיתענה עשרה ימים בסוף חודש אב

כדי שישלים המי תעניות ביוהכ"פ וכנגד המי יום הם הדי יודין הנ"ל שהם בגימטרי מ'. עד כאן לשון סידור האריז"ל.

ולפי זה העשרת ימים מסוף מנחם אב מתחילין מיום כי אב*.

ואין כוונתי בהמובא מהסידור לעורר לתעניות, כי כבר הורה כ"ק אדמו"ר הזקן באגרת התשובה שלו פרק ג' בענין הצומות בזמן הזה. רק כוונתי להדגיש היום שהם ימים ראויים לתענית, מכלל שהם ימי רצון כמ"ש באגה"ת סוף פרק ב' ודבר שבקדושה אין נעקר ממקומו.

באיחול שנה טובה ומתוקה לכלל ישראל שיחיו!

להעיר מהערת כ"ק אד"ש (לקו"ש ח"ד ע' 1103 ובסה"מ מלוקט ח"ב ע' סז) וזלח"ק: "עשרים באב הוא ארבעים יום קודם ר"ה. ומצאתי ב"מנהגי הק"ק בית א-ל יכב"ץ" (נדפסו בסי דברי שלום): ביום ך לחודש אב עושים התרת נדרים שהוא ארבעים יום קודם ר"ה. - אבל לא ראיתי נוהגים כן (או עדי"ז) בחב"ד. [בסה"מ מלוקט שם מוסיף: כנראה ע"ד ארבעים יום קודם יצירת הולד (סוטה ב,א)].

ולהעיר מהתחלת העבודה ברי"ח אלול - שהוא מי יום קודם יו"כ (שנקי ג"כ בשם ר"ה - יחזקאל מ, א. וראה לקו"ת דרושי ר"ה נח, א"). עכלה"ק. - המערכת.

תיקון טעות ביומן כ"ק אדמו"ר שליט"א

הרב ברוך אבערלענדער
- שליח כ"ק אד"ש בבודאפעסט -

בגליון לח (תקמט) עי 32-33 מתקן אי' התמימים טעויות בהעתקת קטע מיומנו של כ"ק אדי"ש, שנדפס בסי ימי מלך עי 229 ואילך.

ויש להוסיף:

בע' 231 שו"ה האחד מת נדפס "כ"ז הי"..." מלה אחד שלא הצליח לפענח, ולכאורה צ"ל: בקרעטי [שמע], ולאח"ז רוח - בשביל קטע חדש.

שם. שו"ה אדה"ז התחבא, נדפס "מאשתנו" וצריך להוסיף: הרבנית.

בקטע זה ברוב הפעמים צ"ל רשיים (עם מי' סופית) ולא רשי"מ.

שם. עי 232 "בי דחומי" ע"פ התוכן נראה שזה בא במשך להמאמר שנאמר אז, ועפ"ז יש לברר באיזה שנה נרשם רשימה זו. ותן לחכם וכו'.

* * *

ד"ה מה יפו פעמיד

הת' יוסף יצחק קעלער
- תות"ל 770 -

במאמרי אדמו"ר האמצעי נ"ך עי רצד נדפס ד"ה מה יפו פעמיד. ובשוה"ג: "לע"ע אין ידוע אם זהו הנחה ממאמר כ"ק אדמה"ז או מכ"ק אדה"א.

[בסיום המאמר כותב "כני"ל בענין לעושה נפלאות... וכזכר לעיל... נפלאות" וקאי על ד"ה לעושי [!] נפלאות בסי מאמרי אדה"ז [ראה להלן בשולי הגליון בהמ"מ שם] או על מאמר מקבילו מכ"ק אדה"א. באם שהוא מאמר אדה"ז הרי גם ד"ה זה (מה יפו) הוא מהשנים תקס"א - תקס"ב כמו ד"ה לעושה נפלאות [ראה ברשימה במאמרי אדה"ז הקצרים עי תרכה, פרשיות התורה ח"ב עי איטו הערה 154 ועי איטו הערה 211. סה"מ ליקוט מכ"ק אדמו"ר מהורש"ב נייע עי קז. ועפ"ז יש להוסיפו לרשימה הנ"ל]] עכ"ל המו"ל.

ולהעיר שבגליון א דשנת תשמ"א ערך הרשד"ב לוי רשימה של כל המאמרים הנמצאים בכ"י 1146 דפים א-מ. ושם נרשם שמיד אחרי ד"ה לעושה נפלאות שבכ"י הנ"ל [שנרשם ביחד עם המאמרים שלפניו ברשימת מאמרי תשרי תקס"א בסה"מ הקצרים עי תרכה]. נמצא בכ"י הנ"ל ד"ה מה יפו פעמך.

וצ"ע מדוע לא נדפס ד"ה זה בסדרת מאמרי אדה"ז.

וכנ"ו שהמאמר שבכאן [מאמרי אדמו"ר האמצעין] מיוסד על מאמר אדה"ז הנ"ל.

[ושם נסמן שבהמשך לזה נמצא בכ"י 1146 שם ד"ה ויקרא אברהם שם המקום ההוא [הנדפס בסה"מ פרשיות עי קכט] ד"ה אין אנו מספיקים מיום אי פי לך לך ביאור ועינינו מאירות מש"פ וירא [נדפסו בסה"מ מארז"ל עי תנט ואילך]. ד"ה ורוח אלקים מרחפת מש"פ וירא [נדפס בסה"מ פרשיות עי א]. ועפ"ז ראה שגם הם משנת תקס"א. ודו"ק].

לזכות
הילד מאיר שיחי
לאורך ימים ושנים טובות
לרגל הכנסו בבריתו של אאע"ה
ביום ג' כ"ג מני"א
היי תהא שנת ניסים
ארבעים שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר שליט"א

*

ולזכות אחיו ואחיותיו שיחיו
אלחנן, דאבא, יעקב

*

נדפס ע"י הוריהם
הרה"ת ר' שניאור זלמן וזוגתו מרת בתי שיחיו
ק ו מ ר